

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku D. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 listopada 2009 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 31 grudnia 2007 r.,

uchyła zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś. z dnia 14 września 2007 r., i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś. do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2007 r., Sąd Apelacyjny oddalił, jako nieuzasadnione, zażalenie wnioskodawczynie D. K. od postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 14 września 2007 r., odrzucającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 kwietnia 2007 r. w sprawie o rentę rodzinną z ubezpieczenia wypadkowego po zmarłym mężu W. K.

W ocenie Sądu, wniosek o rentę rodzinną w związku z chorobą zawodową był już przedmiotem rozpoznania Sądu Okręgowego w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem z dnia 4 grudnia 2006 r., a wnioskodawczyni składając kolejny wniosek powołała się na dowody, które w ramach oceny dokumentacji lekarskiej zmarłego były już przedmiotem oceny Sądu. Sprawa korzysta zatem z powagi rzeczy osądzonej, co uzasadnia odrzucenie odwołania. Sąd uznał także za nieuzasadniony zarzut wnioskodawczyni, iż przeszkodą do odrzucenia odwołania z uwagi na powagę rzeczy osądzonej jest okoliczność wznowienia postępowania przez organ rentowy na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, ze zm.).

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczyni i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, oraz naruszenie prawa procesowego – art. 328 § 2, art. 477⁸, art. 477¹¹ § 1, oraz art. 477¹⁴ k.p.c., wniósł o jego uchylenie jak i uchylenie poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 14 września 2007 r. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona. Postępowanie, w którym zapadło zaskarżone skargą kasacyjną postanowienie zostało wszczęte w rezultacie odwołania wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 kwietnia 2007 r., ponownie odmawiającej prawa do renty rodzinnej, po tzw. wznowieniu postępowania w trybie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227). Decyzje organu rentowego, inaczej niż wyroki sądów, nie korzystają z powagi rzeczy osądzonej. Odmienne też ukształtowana została ich prawomocność i wzruszalność. Do wznowienia postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych stosuje się art. 114 powołanej wyżej ustawy, zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono

okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Od takiej decyzji organu rentowego służy ponownie odwołanie do sądu. Dlatego prawomocny wyrok wydany w sprawie odmowy przyznania renty rodzinnej w związku z chorobą zawodową nie zamyka drogi do ponownego złożenia wniosku o to świadczenie. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2004 r., II UK 404/03, (OSNP 2005 nr 4, poz. 58), prawomocność wyroku wydanego w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy nie stanowi przeszkody w ponownym rozpoznaniu sprawy o to świadczenie, jeżeli na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy wydał decyzję, od której ubezpieczony odwołał się do sądu.

W sprawie jest niewątpliwe, że w dniu 5 marca 2007 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty rodzinnej z tytułu śmierci męża na skutek choroby zawodowej, który organ rentowy rozpoznał merytorycznie, bowiem po dokonaniu analizy nowych dowodów w sprawie komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 6 kwietnia 2007 r. ustaliła brak związku przyczynowego między zgonem męża wnioskodawczyni a jego chorobą zawodową. Następnie organ rentowy decyzją z dnia 22 maja 2006 r. odmówił przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

W ocenie Sądu Najwyższego, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zarzut powagi rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem sądowym nie zawsze wyklucza dopuszczalność ponownego rozpoznania sprawy o takie same świadczenia z ubezpieczenia społecznego (emeryturę lub rentę) pomiędzy tymi samymi stronami. W rozpoznawanej sprawie należy przyjąć, że organ rentowy uznał zasadność ponownego prowadzenia postępowania rentowego w trybie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach, który przewiduje przypadki, w których możliwe jest ponowne ustalenie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji lub orzeczenia organu odwoławczego zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń. Ta norma prawna dopuszcza więc - na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu - ponowne rozpoznanie przez organ rentowy także

sprawy, w której o prawie do świadczeń orzeczono prawomocnym wyrokiem sądowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1993 r., II URN 64/92, OSNAPiUS 1994 Nr 2, poz. 46). W wyroku z dnia 13 maja 2004 r., III UK 16/04 (niepublikowany), sformułowano tezę, że ujawnienie okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji przyznającej świadczenia emerytalne, uprawnia do wszczęcia postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczenia na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli okoliczności te mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Nie muszą to być okoliczności, na które osoba ubiegająca się o świadczenie nie mogła powołać się w poprzednim postępowaniu. Mogą to być także okoliczności, które powinny być znane organowi rentowemu przy dołożeniu minimum staranności, jednak na skutek błędu lub przeoczenia nie zostały uwzględnione w poprzednim postępowaniu. W uzasadnieniu tego twierdzenia wskazano m.in., że decyzja w sprawie świadczeń nie ma charakteru ostatecznego, gdyż w przeciwnym wypadku zainteresowany nie mógłby ubiegać się o świadczenia, których uprzednio mu odmówiono, jeżeli w wyniku błędu, zaniedbania lub nieznajomości przepisów nie powołał się na okoliczności uprawniające go do świadczenia.

Oznacza to w konsekwencji, że wskazanie przez Sądy naruszenie powagi rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem jest bezpodstawne w okolicznościach sprawy, uzasadniających - w ocenie organu rentowego - ponowne ustalenie prawa do tych świadczeń w trybie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach.

Skoro w rozpoznawanej sprawie organ rentowy podjął postępowanie w sprawie ponownego ustalenia prawa do renty i wydał nową decyzję rozstrzygającą o prawie wnioskodawczyni do renty rodzinnej, to przysługiwało od niej odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. również wyrok z dnia 13 stycznia 2003 r., II UKN 578/01 - nie publikowany).

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c., orzekł jak w sentencji.